

۱۵۰۱۶۹۲

راه روشن

کتابخانه پیرامون آیات حجاب

امیر الله مؤمنش

(استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی)

فاطمه عرب احمدی

سازمان چاپ و انتشارات ایران جام

۱۳۹۶ خورشیدی

سرشناسه	:	نیکومنش، اراله، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	راه روشن: گفتار پیرامون آیات حجاب/ امرالله نیکومنش.
مشخصات نشر	:	تهران: ایران جا، ۱۳۵۱. - ۱ ششگانه
مشخصات ظاهری	:	۲۱۸ ص.
شابک	:	978-600-7955-28-4
وضعیت فهرست	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
عنوان دیگر	:	گفتاری پیرامون آیات حجاب.
موضوع	:	حجاب -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	:	Hijab (Islamic clothing) -- Qur'anic teaching
شناسه افزوده	:	عرب احمدی، فاطمه، ۱۳۶۳ -
رده بندی کنگره	:	۱۰۴BP ۱۳۹۵ ن ۳۳ح/
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی	:	۴۳۲۷۰۱۳

سازمان انتشارات ایران جام

راه روشن

گفتاری پیرامون آیات حجاب

امرالله نیکو منش

(استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی)

فاطمه عرب احمدی

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۶ خورشیدی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۵۵-۲۸-۴

تهران - صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۳۱۷۱

سازمان انتشارات ایران جام

فهرست

۱۱	پیشگفتار
۱۴	مفهوم شناسی
۱۴	حجاب در لغت
۱۶	حجاب در اصطلاح
۱۷	اقسام حجاب و پوشش
۱۹	رابطه عفاف و حجاب
۲۰	فلسفه حجاب
۲۱	ارزش والای زن
۲۲	احساس کرامت و مصونیت
۲۲	تحکیم خانواده
۲۳	تاریخچه حجاب
۲۳	حجاب در دین یهود
۲۴	حجاب در آیین زرتشت
۲۵	حجاب در آیین مسیحیت
۲۵	پوشش زنان عرب قبل از اسلام و دوره اسلام

۲۷	جمع‌بندی:
۳۰	قرآن و حجاب
۳۰	آیات حجاب
۳۲	زره نر:
۳۳	سال نزول:
۳۴	مضمون و محتوای سوره نور
۳۵	لحن و هنگ و انتهای آیات:
۳۶	کلمات تبارکی سوره نور:
۳۶	سوره احزاب
۴۰	آهنگ خاتمه آیات:
۴۰	سال نزول:
۴۱	بررسی محتوایی و تفسیری آیات حجاب:
۴۲	مفردات آیه:
۴۲	شان نزول آیه:
۴۳	تفسیر المیزان:
۴۴	تفسیر نمونه:
۴۶	تفسیر نور:
۴۶	آیه ۳۱ سوره نور:
۴۷	مفردات آیه:
۴۷	تفسیر المیزان:
۴۹	تفسیر نمونه:
۵۴	تفسیر نور:
۵۴	پیام‌ها:
۵۶	آیه ۳۲ سوره احزاب:
۵۶	مفردات آیه:
۵۶	تفسیر المیزان:
۵۸	تفسیر نمونه:
۵۸	تفسیر نور:

۵۹	آیه ۳۳ سوره احزاب:
۵۹	تفسیر المیزان:
۶۰	تفسیر نمونه:
۶۴	تفسیر نور:
۶۵	آیه ۵۳ سوره احزاب:
۶۶	مفردات آیه:
۶۶	تفسیر المیزان:
۶۸	تفسیر نمونه:
۷۳	تفسیر نور:
۷۳	نکته‌ها:
۷۴	«پیام‌ها»:
۷۶	آیه ۵۵ سوره احزاب:
۷۶	شان نزول:
۷۶	تفسیر المیزان:
۷۷	آیه ۵۹ سوره احزاب:
۷۷	مفردات آیه:
۷۸	شان نزول:
۷۸	تفسیر المیزان:
۷۹	تفسیر نمونه:
۸۱	تفسیر نور:
۸۲	استثنائات حکم آیه ۶۰ سوره نور:
۸۳	تفسیر المیزان:
۸۴	تفسیر نمونه:
۸۵	نکته‌ها:
۸۵	۱- فلسفه استیذان و مفاسد عدم توجه به آن:
۸۸	تفسیر نور:
۸۸	پیام‌ها:
۸۹	بحثی پیرامون محرم و نامحرم:

۸۹	محارم پسرها و مردها:
۹۰	محارم دخترها و زنان: (نسبی)
۹۰	محارم سببی:
۹۱	محارم رضاعی:
۹۲	ساقط پایانی
۹۷	چند نکته
۱۰۵	۱. تفسیر علی بن ابراهیم:
۱۰۵	۲. تفسیر روح الباقی
۱۰۶	۳. تفسیر الدر المنثور:
۱۰۶	چند نکته:
۱۰۷	جلباب
۱۰۷	تفسیر مجمع البیان:
۱۰۷	المیزان:
۱۰۸	التفسیر الکاشف:
۱۰۸	قاموس قرآن:
۱۰۹	۱. پرده:
۱۱۲	یدنین
۱۱۵	مرحله چهارم:
۱۳۵	روایات:
۱۳۷	خلاصه بحث:
۱۳۸	پی نوشتها:
۱۴۱	حجاب در اسلام
۱۴۱	نکته های تفسیری ^۱
۱۴۷	حجاب در قرآن
۱۴۷	مفهوم و ابعاد حجاب در قرآن
۱۴۸	هدف و فلسفه حجاب
۱۴۹	حجاب چشم
۱۴۹	حجاب در گفتار

۱۴۹	حجاب رفتاری
۱۵۰	حجاب و عفت
۱۵۱	حجاب زنان سالمند
۱۵۲	حجاب در روایات
۱۵۳	الف. نمونه‌هایی از فرضیه‌ها و استدلال‌های کتاب
۱۵۴	نقد و بررسی
۱۶۳	پانویس‌ها:
۱۶۹	منابع

پیشگفتار

حجاب از منظر عامه عبادی است از پوشاندن ضروری مو و سایر اعضای بدن به جز صورت و دست و پاهای بر سر زنان مسلمان در برابر مردان نامحرم. درباره پوشش فقهی مردان نیز حداقل مقدار واجب حفظ عورتین است.

قرآن مجید درباره حجاب و پوشش از واژه «جلباب» و یا «خمار» استفاده کرده است و در فقه در بحث زینار (كتاب الصلوه) و ازدواج (كتاب النكاح) واژه «ستر» و «ساتر» به معنای پوشش و وسیله پوشش زن در مقابل نامحرمان بکار رفته است قرآن آیاتی (حدود ۸ آیه) را به موضوع حجاب اختصاص داده است. هر چند در مقایسه با تقریباً ۵۰۰ آیه ی فقهی که در قرآن آمده، این تعداد قابل ملاحظه نمی باشد. ولی با این حال، حجاب علاوه بر اینکه به عنوان نمادی از اسلام شناخته شده، به یکی از پر چالش ترین موضوعات اعتقادی تبدیل شده است.

اکثر منابعی که درباره حجاب نوشته شده آمیخته ایست از بحث های اعتقادی، تحلیلی، روانشناسی و حتی جامعه شناسی، به شکلی که کمتر منبعی را می توان یافت که به خود آیات قرآن با دیدی جامع نگریسته

باشد. لذا یکی از اهداف نوشتار حاضر، جمع بندی مباحث و نظریات موجود درباره خود آیات حجاب فارغ از پرداختن به موضوعات دیگر است. راز سویی کوشیده است با دیدی "جامع" به بررسی این آیات بپردازد؛ زمره‌ای این بررسی علاوه بر توجه به معنی و مفهوم خود آیه، نشان دادن ارتباط آن با مفاهیم سوره، و آیات قبل و بعد آن است.

برای نیل به این هدف با مطالعه اکثر تفاسیر و منابع مکتوب و غیر نوشتاری (محتضری) معاصر؛ گردآوری مطالب مورد نظر انجام شده است. تفاسیر المیزن، نمونه، نور با توجه به تحلیل بیشتر هر آیه و ارائه نکات بدیع انتخاب و بداهت گرفته شده اند.

مباحث پیش رو در دو فصل ارائه می شود. در فصل نخست به مفهوم شناسی واژه "حجاب" از منظر لغوی، اصطلاح پرداخته شده و در ادامه فصل دوم به اقسام حجاب و ارتباط آن با عفاف و فلسفه و تاریخچه آن در ادیان الهی اختصاص یافته است.

فصل دوم که مباحث اصلی کتاب در آن گنجانده شده است؛ در ابتدا به تحلیل محتوای سوره نور و احزاب، شرایط تاریخی و اجتماعی زمان نزول سوره ها و سپس به بررسی آیه های مورد نظر به کمک تفاسیر منتخب می پردازد. در اتمام این فصل، گذری به مباحث محارم و ویژگی های فقهی آن برای درک صحیح تر از موضوع پیوسته شده است.

در خاتمه ضمن سپاس و حمد خداوند، از کلیه کسانی که مولفین را در گردآوری این مجموعه یاری نموده اند کمال تشکر و قدردانی را می نمایم.

امرالله نیکومنش - فاطمه عرب احمدی

« آنچه در همه پدر و مادر ها مشترک است ، این است که مذهب را طوری تعریف می کنند که انگار شیپور را از طرف دیگرش باد می کنند ! توصیه هایی که به نسل جوان می کنند اینطوری است .

درست مثل این است که طبیعی - یا به هر حال آدمی - دائم به کسی که لبش زخم شده یا صورتش جوش زده بگوید که « جوش نزن » و « رحم نشو » ؛ و بعد هم بگوید که به طور مثال « زخم شدن دهن فلان بدی را دارد ؛ جوش صورت فلان قدر بد است » !

این - اگر چه درست است - اصولاً چه تاثیری دارد ؟ چه می خواهد بشود و بعد چه نتیجه ای می خواهد بگیرد ؟ به جای این صحبتها باید فهمید چه عواملی باعث شد که این جوشها در زندگی روحی این بچه و این نسل بوجود آمده ، آرایشها را باید یافت. تجربه نشان می دهد که به عنوان اینکه دین فلان چیز را می گوید ، نمی شود حجاب را بر زن تحمیل کرد ، و عبادت را بر پسر تحمیل کرد ، مگر اینکه یک آگاهی انسانی پیدا کند ، و این ها نماینده یک طرز فکر باشد. البته حجاب غیر از چادر است ؛ چادر فرم است. اصل قضیه این است که ، این دختری که الان می خواهد پوشش را انتخاب کند ، انگیزه از چیست ؟

بنابر این شما طرز فکر بچه ها را عوض کنید ، آنها خودشان پوشش را انتخاب خواهند کرد ؛ شما نمی خواهید مدلش را بدوزید ، بسازید ؛ او خودش انتخاب می کند. شما را بطله عاشقانه بین او و این عالم وجود برقرار کنید ؛ او خودش به نماز می ایستد ، هی به زور بیدارش نکنید !»

زنده یاد دکتر علی شریعتی